

نخستین کسی که مزار حضرت حمزه(ع) را ترمیم کرد

امام باقر(ع) در روایتی می‌فرماید اولین کسی که این قبر را پس از گذشت چند سال و ظهور آثار فرسودگی در آن تعمیر کرد و به ترمیم و سنگچینی و علامت‌گذاری پرداخت و از سایر قبور مشخص ساخت، حضرت زهرا(س) بود.

امام باقر(ع) در روایتی می‌فرماید اولین کسی که این قبر را پس از گذشت چند سال و ظهور آثار فرسودگی در آن تعمیر کرد و به ترمیم و سنگچینی و علامت‌گذاری پرداخت و از سایر قبور مشخص ساخت، حضرت زهرا(س) بود.

به گزارش خبرنگار آیین و اندیشه خبرگزاری فارس، 15 شوال سال سوم هجری یادآور غزوه احد و شهادت سید و سالار شهیدان حضرت حمزه(ع) است، شیرمردی که جان خود را در دفاع از پیامبر اکرم(ص) در طبق اخلاص گذاشت و شربت شهادت را نوشید، به خاطر این جانفشانی و ایثارش بود که پیغمبر(ص) به ایشان لقب سید شهیدان را دادند، آنچه در ادامه می‌آید اشاره‌ای اجمالی به مقام شامخ حضرت حمزه(ع) است:

*رسول خدا(ص) و قبر حمزه(ع)

محدثان و مورخان نقل کرده اند که: پیامبر خدا(ص) هر سال به زیارت قبور شهدا می‌رفت و خطاب به آنان می‌گفت: «السَّلَامُ عَلَیْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ». (1)

*سفارش امام صادق(ع)

امام صادق(ع) در ضمن توصیه به زیارت مساجد و مشاهد مدینه منوره به معاویه بن عمار می‌فرماید: «لَا تَدَعُ اتِّیَانَ الْمَشَاهِدِ... وَقُبُورِ الشَّهَدَاءِ وَبَلِّغْنَا أَنَّ النَّبِیَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ كَانُوا إِذَا أَتَى قُبُورَ الشَّهَدَاءِ قَالَ: «السَّلَامُ عَلَیْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ». (2)

زیارت مشاهد و قبور شهدا(ی احد) را ترک نکن، (زیرا) به ما نقل شده است که وقتی پیامبر(ص) به زیارت قبور شهدا می‌رفت، می‌گفت: «السلام علیکم...».

*فاطمه زهرا(س) و زیارت حضرت حمزه(ع)

مرحوم کلینی از امام صادق(ع) نقل می‌کند: فاطمه(س) پس از رسول خدا(ص) هفتاد و پنج روز زنده بود و در این مدت بشاش و متبسم دیده نشد و هر هفته دو بار روزهای دوشنبه و پنج‌شنبه به زیارت قبور شهدا می‌رفت و گاهی محل استقرار مشرکان در احد و همچنین جایگاه رسول خدا را به همراهانش معرفی می‌کرد، «لَمْ تَرَ كَاشِرَةً وَلَا ضَاحِكَةً تَأْتِي قُبُورَ الشَّهَدَاءِ فِي كُلِّ جُمُعَةٍ مَرَّتَيْنِ؛ الْإِثْنَيْنِ وَالْخَمِيسِ، فَتَقُولُ: هَهْنَا كَانَتْ رِجْلُ رَسُولِ اللَّهِ وَهَهْنَا كَانَتْ رِجْلُ الْمُشْرِكِينَ».

درباره زیارت و حضور حضرت زهرا(س) در کنار قبر حمزه(ع) در منابع شیعه و اهل سنت مطالب فراوانی نقل است؛ از جمله اینکه: «إِنَّ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ كَانَتْ تَزُورُ قُبُورَ الشَّهَدَاءِ بَيْنَ الْيَوْمَيْنِ وَالثَّلَاثَةِ وَتَدْعُو وَتُبْكِي حَتَّى مَاتَتْ». (3)

*کرامت شهدای احد در سال 49 هجری

در سال 49 هجری و پس از گذشت 46 سال از جنگ احد و در دوران معاویه بن ابوسفیان، از طرف او دستور صادر شد که در احد قناتی حفر و مجرای آن را در کنار و یا داخل قبور شهدا قرار دهند و با آماده شدن قنات، منادی در مدینه اعلان کرد: افرادی که در احد شهید دارند برای در امان ماندن اجساد و قبور آنان از نفوذ و جریان آب، این قبور را نبش و اجساد شهدا را به محل دیگر انتقال دهند و بر اساس این دستور به نبش قبور شهدا اقدام شد.

از جمله قبر حمزه(ع) و عمرو بن جموح و عبدالله پدر جابر شکافته شد، عمال معاویه با تعجب مشاهده کردند که این اجساد تر و تازه مانده‌اند، به گونه‌ای که گویی دیروز دفن شده‌اند، حتی لباس‌ها و قتیفه‌ها و علف‌هایی که آنان را پوشش می‌داد با همان وضع باقی است و کوچکترین تغییری در آن‌ها رخ نداده است.

به طوری که وقتی بیل کارگر به پای حضرت حمزه خورد، خون جاری شد، و یا آن گاه که دست یکی از شهدا که در روی زخم

پیشانی‌ش قرار داشت، برداشته شد خون جاری شد و این کرامت شهدا موجب شد که عمال معاویه از تصمیم خود منصرف شده، قبور شهدا را به حال خود بگذارند.(4)

*نخستین کسی که مزار حضرت حمزه(ع) را ترمیم کرد

امام باقر(ع) در روایتی می‌فرماید اولین کسی که این قبر را پس از گذشت چند سال و ظهور آثار فرسودگی در آن، به تعمیر و ترمیم و سنگ‌چینی و علامت‌گذاری پرداخت و از سایر قبور مشخص ساخت، حضرت زهرا(س) بود.

متن روایت چنین است:

«عن سعد بن طریف، عن أبي جعفر(ع): إِنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ كَانَتْ تَزُورُ قَبْرَ حَمْزَةَ عَلَيْهِ السَّلَامُ تَرْمِيهِ وَتُصَلِّحُهُ وَقَدْ تَعَلَّمَتْهُ بِحَجْرٍ»(5)؛ سعد بن طریف از امام باقر علیه السلام نقل می‌کند که دختر رسول خدا، فاطمه زهرا قبر عموی‌ش حمزه را زیارت و آن را ترمیم و اصلاح می‌کرد و این قبر را با سنگ چینی، علامت‌گذاری و مشخص ساخته بود.

در ادامه تصاویری از مزار کنونی حضرت حمزه(ع) و شهدای احد را مشاهده می‌کنید:

*پی‌نوشت‌ها:

1- ابن شیه، تاریخ مدینه، ج 1، ص 132؛ سمهودی، وفاء الوفا، ج 3، ص 932؛ ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، ج 15، ص 40؛ ابن کثیر، تاریخ، ج 4، ص 45

2- کلینی، کافی، ج 4، ص 561

3- کلینی، کافی، ج 4، ص 561؛ شیخ حرّ عاملی، وسائل الشیعه، ج 2، ص 879؛ واقدی به نقل از ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، ج 15، ص 40؛ سمهودی وفاء الوفا، ج 3، ص 932؛ مجلسی، بحار الأنوار، ج 36، ص 353 و ج 43، ص 90 و ج 79، ص 169 و ج 99، ص 30؛ شیخ صدوق، من لا یحضره الفقیه، ج 1، ص 114

4- ابن شیه، تاریخ المدینه، ج 1، ص 133؛ طبری، تاریخ، ج 2، ص 319؛ ابن کثیر، تاریخ، ج 4، ص 43؛ دیاربکری، تاریخ الخمیس، ج 1، ص 443؛ ابن نجار، اخبار مدینه الرسول، ص 57؛ ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، ص 14، ص 264؛ سبکی، شفاء السقام، ص 162؛ ابن اثیر، اسد الغابه، ج 2، ص 55؛ سمهودی، وفاء الوفا، ج 3، ص 938؛ ابن کثیر، تاریخ، ج 4، ص 43

5- ابن شیه، تاریخ المدینه، ج 1، ص 131؛ ابن سعد، طبقات، ج 3، ص 11؛ سمهودی، وفاء الوفا، ج 3، ص